

University of Groningen

Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed!

Vries, Martin

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2005

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Vries, M. (2005). *Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke goed! mogelijkheden van community-based preventie van hart- en vaatziekten in Nederland.* s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!

*mogelijkheden van community-based preventie
van hart- en vaatziekten in Nederland*

Rijksuniversiteit Groningen

Evaluatie Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!

mogelijkheden van community-based preventie
van hart- en vaatziekten in Nederland

Proefschrift

ter verkrijging van het doctoraat in de
Medische Wetenschappen
aan de Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
Rector Magnificus, dr. F. Zwarts,
in het openbaar te verdedigen op
woensdag 19 januari 2005
om 16.15 uur

door

Martin de Vries

geboren op 27 oktober 1961
te Amsterdam

ISBN 907711324X

Het verschijnen van dit proefschrift werd mede mogelijk gemaakt door steun van GGD Nederland.

Het onderzoek dat aan dit proefschrift ten grondslag ligt, is mogelijk gemaakt door subsidie van:

- het Ministerie van WVC (nu VWS);
- de Programmacommissie Determinanten van Gezondheid (Ministerie van WVC nu WVS);
- Nederlandse Hartstichting (NHS-42.017);
- het Preventiefonds (nu ZONMW);
- deelnemende gemeenten.

Ontwerp omslag: www.schrik.nu

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	<i>Openbare gezondheidszorg en collectieve preventie</i>	1
1.2	<i>Vraagstelling van het evaluatieonderzoek</i>	3
1.2.1	Vraagstellingen procesevaluatie	4
1.2.2	Vraagstellingen effectevaluatie	4
1.3	<i>Indeling van het proefschrift</i>	5
2	Het vóórkomen van hart- en vaatziekten: aanleiding tot het project	7
2.1	<i>Hart- en vaatziekten</i>	7
2.2.1	Kenmerken van hart- en vaatziekten	8
2.3	<i>Oorzaken van hart- en vaatziekten</i>	9
2.3.1	Risicofactoren voor hart- en vaatziekten	9
2.3	<i>Hart- en vaatziekten in Zuidoost-Drenthe</i>	13
2.3.1	Inleiding	13
2.3.2	Sterfte en ziekte als gevolg van hart- en vaatziekten: 1983 - 1989	14
2.3.3	Sterfte en ziekte als gevolg van hart- en vaatziekten: 1985 - 1995	15
2.3.3	Leefstijl en overige achtergrondgegevens van Zuidoost-Drenthe: 1991	16
3	Het voorkómen van hart- en vaatziekten: community-based interventie	19
3.1	<i>Ontwikkelingen in preventie</i>	19
3.1.1	Internationaal	20
3.1.2	Nederland	22
3.2	<i>Theorieën voor gedragsverandering</i>	24
3.2.1	Theorieën voor verandering op individueel niveau	24
3.2.2	Theorieën voor verandering op community niveau	27
3.2.3	Planningsmodel voor community-programma's; het 10-fasenmodel	28
3.3	<i>Community-benadering</i>	31
3.3.1	Theoretische achtergrond community-benadering	31
3.3.3	Nederlandse community-based preventieprojecten	39
3.3.4	Verwachtingen van community-based preventieprojecten	40
3.4	<i>Slot</i>	42

4	Opzet en uitvoering van het project Zuidoost-Drenthe HARTstikke Goed!	43
4.1	<i>Doelstelling van het preventieproject</i>	43
4.1.1	Eerste doelstelling	43
4.1.2	Tweede doelstelling	46
4.2	<i>Doelgroep</i>	47
4.3	<i>Vorbereidingen</i>	48
4.4	<i>Fasering van het project</i>	48
4.5	<i>Werkwijze en programma</i>	50
4.5.1	Eerste projectperiode	50
4.5.2	Tweede projectperiode	52
4.5.3	Derde projectperiode	53
4.6	<i>Gemeentelijke projectgroepen</i>	54
4.6.1	Kenmerken van de gemeentelijke projectgroepen	54
4.6.2	Invloed van de gemeentelijke herindeling	57
5	Opzet evaluatie	59
5.1	<i>Ontwerp evaluatie</i>	59
5.2	<i>Procesevaluatie</i>	61
5.3	<i>Effectevaluatie</i>	62
5.3.1	Methode	62
5.3.2	Longitudinaal onderzoek	64
5.3.3	Cross-sectioneel onderzoek	65
5.3.4	Vragenlijsten	66
5.3.5	Berekening effectmaat	66
5.3.6	Statistiek, schalen, weging	67
6	Procesevaluatie: ervaringen met het project	69
6.1	<i>Intersectorale samenwerking op regionaal niveau</i>	69
6.1.1	Materiaal en methode	70
6.1.2	Resultaten	71
6.1.3	Conclusie en discussie	72
6.2	<i>Gemeentelijke projectgroepen</i>	74
6.2.1	Materiaal en methode	74
6.2.2	Resultaten	77
6.2.3	Conclusie en discussie	93
6.3	<i>Evaluatie werkboek HART aan de Slag!</i>	95
6.3.1	Methode	95

6.3.2 Resultaten	95
6.4 <i>Overzicht activiteiten van GGD en gemeentelijke projectgroepen</i>	96
6.4.1 Door GGD uitgevoerde activiteiten	96
6.4.2 Door gemeentelijke projectgroepen uitgevoerde activiteiten	97
6.5 <i>Eindgesprekken met gemeenteambtenaren en GGD</i>	98
6.5.1 Werkwijze	98
6.5.2 Eindgesprekken met gemeenteambtenaren	99
6.5.3 Eindgesprek met GGD management	102
6.6 <i>Het gezondheidspaspoort</i>	104
6.6.1 Materiaal en methode	104
6.6.2 Resultaten	106
6.6.3 Conclusie en discussie	107
6.7 <i>Een supermarktvorlichtingsproject: Minder vet HARTstikke Goed!</i>	109
6.7.1 Materiaal en methode	109
6.7.2 Resultaten	110
6.7.3 Conclusie en discussie	112
6.8 <i>Manifestaties</i>	114
6.8.1 Resultaten	114
6.8.2 Conclusie en discussie	116
7 Effectevaluatie: effecten van het project	119
7.1 <i>Resultaten longitudinaal onderzoek</i>	119
7.1.1 Respons	119
7.1.2 Bekendheid van het project	121
7.1.3 Aandacht	122
7.1.4 Begrip	123
7.1.5 Attitude	125
7.1.6 Intentie	126
7.1.7 Gedragsverandering	126
7.1.8 Gedragsbehoud	127
7.1.9 Berekening effectiviteit van het project	130
7.2 <i>Resultaten cross-sectioneel onderzoek; onafhankelijke groepen 1991 en 1998</i>	131
7.2.1 Respons	131
7.2.2 Bekendheid van het project	132
7.2.3 Begrip	133
7.2.4 Attitude	134
7.2.5 Intentie	134
7.2.6 Gedragsverandering	135
7.2.7 Gedragsbehoud	136
7.2.8 Berekening effectiviteit van het project	138

7.3 <i>Conclusie en discussie effectevaluatie</i>	139
7.3.1 Algemeen	139
7.3.2 Bekendheid van het project	140
7.3.3 Stappen tot gedragsverandering	141
7.3.4 Berekening effectmaat preventieproject	144
7.3.5 Algemene opmerkingen bij de effectevaluatie	144
7.4 <i>Slot</i>	146
8 Beschouwing	147
8.1 <i>Procesevaluatie: ervaring met de uitvoering van het project</i>	148
8.1.1 Project zonder eensluidend voorbeeld	148
8.1.2 Kenmerken uitvoering	153
8.2 <i>Effecten van lokale community-based initiatieven</i>	159
8.2.1 Effecten op het proces van gedragsverandering	159
8.2.2 Verklaring van de effecten	161
8.3 <i>Evalueren van community-based interventies</i>	164
8.3.1 Aanpak van evaluatieonderzoek	164
8.3.2 Aanpak in Zuidoost-Drenthe	166
8.3.3 Toekomstige aanpak	166
8.4 <i>Het gebruik van community-based projecten bij collectieve preventie</i>	169
8.5 <i>Slot</i>	171
9 Aanbevelingen	173
9.1 <i>Toepassing van de community-based interventie bij preventie</i>	173
9.2 <i>Intersectorale gemeentelijke groepen</i>	174
9.3 <i>Samenhangend kader van lokaal en nationaal beleid</i>	174
9.4 <i>Evaluatie van community-based preventie</i>	175
9.4.1 Korte termijn: nieuw model voor evaluatie community-based interventie	175
9.4.2 Langere termijn: afstemming theorieën en ontwikkelen definitief plan voor evaluaties	176
Literatuur	177
Samenvatting	193
Summary	199

Nawoord	203
Bijlage 1	205
<i>Overzichtstabel community-based projecten</i>	205
Bijlage 2	206
Bijlage 2	207
<i>Community-based planningsmodel voor het werken met gemeentelijke projectgroepen</i>	207
Bijlage 3	215
<i>Publicaties in het kader van het project</i>	215
Tijdschriftartikelen	215
Boeken en boekbijdragen	215
Scripties en rapporten	216
Voordrachten en posters	217
Bijlage 4	219
<i>Northern Centre for Healthcare Research and previous dissertations</i>	219

